

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen aluevalvontalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 38/2000 vp aluevalvontalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Puolustusvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 3/2000 vp.

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa

aluevalvontalain ja erityisesti siinä säädetyn lupamenettelyn toteutumista ja antaa tarvittaessa esitykset korjaaviksi toimenpiteiksi eduskunnalle viipymättä.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Aluevalvontalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta (*aluevalvonta*).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *Suomen alueella* valtakunnan maa- ja merirajojen sekä aluemerен ulkorajan sisäpuolella olevia maa- ja vesialueita sekä niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa;

2) *Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnalla* aluevalvontaviranomaisten toimintaa ensisijaisesti Suomen rajoilla aluerikkomusten ja alueloukkausten ehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi;

3) *Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamisella* puolustusvoimien ja muiden aluevalvontaviranomaisten voima- tai muita toimenpiteitä alueloukkauksen estämiseksi tai torjumiseksi;

4) *sotilaalla* sotilaspukuista valtion asevoimiin kuuluvaa aseistettua tai aseistamatonta henkilöä;

5) *sotilasosastolla* kahta tai useampaa yhteisen johdon alaisena olevaa sotilasta;

6) *sotilasajoneuvolla* sotilaallisin tunnuksin varustettua taikka selvästi sotilaalliseen tarkoitukseen valmistettua tai varustettua valtiolle kuuluvaa ajoneuvoa;

7) *valtionilma-aluksella* sotilas-, rajavartiolaitos-, poliisi- ja tullilma-alusta sekä ilma-alusta, joka on valtion kuljetus-, kuriiri-, kartoitus- tai muussa vastaavassa lentotehtävässä;

8) *sotilasilma-aluksella* valtion asevoimille kuuluvaa sotilaallisin kansallisuustunnuksin varustettua ilma-alusta;

9) *valtionaluksella* sota-, rajavartiolaitos-, poliisi- ja tullialusta sekä alusta, jota muussa kuin kauppamerenkulussa käytetään pääasiassa valtion tarkoitukseen;

10) *sota-aluksella* valtion asevoimille kuuluvaa sotilaallisin kansallisuustunnuksin varustettua alusta, joka on valtion tehtävään määräämän sotilaan komennossa ja jonka miehistö on sotilaskurin alainen;

11) *viattomalla kauttakululla* Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa (SopS 49—50/1996) tarkoitettua viatonta kauttakulkua.

3 §

Muu lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet

Suomen alueelle tulosta, maassaolosta ja maastalähdöstä on tämän lain lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään tai Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään.

2 luku

Sotilaiden ja sotilasajoneuvojen sekä valtionilma-alusten ja valtionalusten maahantulo ja maassaolo

4 §

Sotilas ja sotilasajoneuvo

Vieraan valtion sotilas ei saa ilman lupaa tulla Suomen alueelle eikä olla maassa, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion sotilasajoneuvoa.

Vieraan valtion sotilalla ei saa olla ampu-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa tai Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

5 §

Valtionilma-alus ja valtionalus

Vieraan valtion valtionilma-alus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen tai luvan perusteella, jollei 2 ja 3 momentissa toisin säädetä. Sama koskee vieraan valtion valtionalusta, jollei kysymys ole viattomasta kauttakulusta.

Suomeen viralliselle käynnille saapuvaa vieraan valtion päämiestä kuljettava valtionilma-alus tai valtionalus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa ilman 1 momentissa

tarkoitettua lupaa. Tällöin aluksen tulosta Suomen alueelle ja maassaolosta on kuitenkin ennalta tehtävä ilmoitus pääesikunnalle.

Vieraan valtion valtionilma-alus tai valtionalus saa aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman 1 momentissa tarkoitettua lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava pyynnöstään pääesikunnalle.

Vieraan valtion valtionilma-aluksen lennosta on ennen ilma-aluksen tuloa Suomen alueelle toimitettava Suomessa noudatettavien ilmailumääräysten mukainen lentosuunnitelma aluelennonjohdolle. Vieraan valtion valtionaluksen, joka tulee Suomen alueelle muussa kuin viattoman kauttakulun tarkoituksessa, on ennen Suomen alueelle tuloa ilmoitettava aluevalvontaviranomaiselle aluevesirajan ylityspaikka ja -aika.

6 §

Valtionilma-alusta koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion valtionilma-alus ei ilman lupaa saa Suomen alueella:

- 1) olla varustettuna ampumatarvikkeilla tai taisteluaineilla;
- 2) olla varustettuna sotilaallisen tiedustelun välineillä;
- 3) laskea maihin aseistettua sotilasta tai sotilasosastoa.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, ei koske aluevalvontaviranomaisen pyynnöstä 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua tehtävässä Suomen alueella olevaa valtionilma-alusta.

7 §

Valtionalusta koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion valtionalus ei ilman lupaa saa:

- 1) Suomen alueella käyttää aluksessa olevaa ilma-alusta, vedenalaista kulkuvälinettä tai tutkimuslaitetta;
- 2) laskea Suomen aluevesille sukeltajaa taikka aseistettua tai aseistetuilla sotilaille miehitettyä venettä tai muuta kuljetusvälinettä;
- 3) laskea Suomen alueella maihin aseistettua sotilasta tai sotilasosastoa.

8 §

Sukellusvenettä koskevat erityisrajoitukset

Vieraan valtion sukellusveneen ja muun vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jollei sukelamiseen ole myönnetty lupaa.

9 §

Sotilaallinen harjoitus

Vieraan valtion sotilas tai sotilasosasto ei saa ilman lupaa osallistua sotilaalliseen harjoitukseen tai panna toimeen sotilaallista harjoitusta Suomen alueella, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion valtionilma-alusta ja valtionalusta.

10 §

Lupaviranomaiset sekä lupa- ja ilmoitusmenettely

Edellä 4—8 §:ssä tarkoitetun lupa-asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta. Puolustusministeriö ratkaisee 9 §:ssä tarkoitetun lupa-asian, ja se voi lisäksi pidättää itselleen päätösvalan muutoin pääesikunnan ratkaistavaksi kuuluvassa tässä momentissa tarkoitetussa asiassa.

Lupahakemuksen samoin kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen jättämisestä, hakemukseen ja ilmoitukseen liitettävistä selvityksistä sekä luvan voimassaolosta ja muista lupamääräyksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Valtionaluksen kansallisuuslippu

Vieraan valtion valtionaluksen on Suomen alueella ilmaistava kansallisuutensa käyttämällä kansallisuuslippua.

3 luku

Merenpohjan tutkiminen ja kartoittaminen sekä maaperän tutkiminen ja ilmakuvauus ilma-alueksesta

12 §

Merenpohjan tutkiminen ja kartoittaminen

Suomen aluevesillä ei saa ilman lupaa harjoittaa merenpohjan tai sen sisustan muodon, rakenteen tai koostumuksen selvittämistä geologisilla tai geofyysisillä tutkimuksilla eikä merenpohjan topografisten muotojen järjestelmällistä mittausta ja tallennusta.

Luvan perusteella otetut tallenteet voidaan lupamääräysten noudattamisen valvomiseksi määrätä esitettäväksi lupaviranomaiselle.

13 §

Maaperän tutkiminen ilma-alueksesta

Suomen alueella ei saa ilman lupaa suorittaa ilma-alueksesta magneettikentän mittausta, säteilyn tai sähköön johtavuuden mittausta taikka niihin rinnastettavaa maa- tai kal-lioperän tutkimusta alle 150 metrin lentokorkeudelta.

14 §

Ilmakuvauus

Suomen alueella ei saa ilman lupaa kuvata lennon aikana ilma-alueksesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta sähkömagneettisen säteilyn taltiointiin käytettävällä laitteella:

- 1) ilmailulain (281/1995) 7 §:n 1 momentin nojalla ilmailulta pysyvästi rajoitettuja alueita;
- 2) linnoitusalueita, linnakkeita tai kasarmi-alueita;
- 3) sotasatamia tai sotilaslentokenttiä;
- 4) puolustusvoimien varikoita tai varastoja;
- 5) puolustusvoimien viestiasemia, antennikenttiä tai puolustuslaitteita tai -välineitä;
- 6) puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen maastoharjoituksia.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske kuvaamista lentoväylällä liikkuvasta ilma-alueksesta yksityiseen tarkoitukseen.

Luvan perusteella otetut tallenteet voidaan lupamääräysten noudattamisen valvomiseksi määrätä esitettäväksi lupaviranomaiselle.

15 §

Viranomaista koskevat poikkeukset

Mitä 12—14 §:ssä säädetään, ei koske viranomaista sen hoitaessa virkatehtäviään, jos tehtävien hoitaminen vaatii mainituissa pykälissä tarkoitettua tutkimusta tai kuvausta ja jos tutkimuksella tai kuvauksella saadut tiedot ja tallenteet tulevat yksinomaan virkakäyttöön. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen toiminnasta on kuitenkin ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava 20 §:ssä tarkoitettulle lupaviranomaiselle.

4 luku

Suoja-alueet ja niillä noudatettavat erityisrajoitukset

16 §

Suoja-alueet

Valtakunnan turvallisuuden ja aluevalvonnan järjestämisen kannalta tärkeitä rajoiltaan tarkkaan määritettyjä Suomen aluevesien osia voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää suoja-alueiksi, joilla liikkumista ja muuta toimintaa rajoitetaan siten kuin tässä laissa säädetään. Suoja-alue ei saa olla laajempi kuin valtakunnan turvallisuuden ja aluevalvonnan järjestämisen vuoksi on välttämättä tarpeen.

Suoja-alueet merkitään suomalaisiin merikarttoihin.

17 §

Rajoitukset suoja-alueella

Suoja-alueella ei saa ilman lupaa:

1) harjoittaa laitesukellusta eikä merenkulkuun tavanomaisesti kuulumatonta vedenalaista toimintaa;

2) kalastaa pohjaa laahaavalla tai raskaalla pohjaan ankkuroitavalla pyydyksellä, kuten nuotalla, troolilla tai isorysällä;

3) ankkuroida suomalaisiin merikarttoihin merkittyjen ankkuripaikkojen ulkopuolelle muulla kuin huviveneellä, ellei se ole merenkulun turvallisuuden, ylivoimaisen esteen tai hätätilanteen takia välttämätöntä;

4) liikkua yleisellä vesialueella yleisen

väylän ulkopuolella 100 metriä lähempänä sellaisia puolustusvoimien käytössä olevia maa-alueita, joille maihinnousu on lain nojalla merkitty kielletyksi.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske viranomaista sen hoitaessa virkatehtäviään. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen toiminnasta on kuitenkin ilmoitettava 20 §:ssä tarkoitettulle lupaviranomaiselle.

18 §

Aluevalvonnan tehostaminen suoja-alueella

Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamisen vuoksi välttämättömästä syystä voidaan tasavallan presidentin asetuksella tehostaa aluevalvontaa suoja-alueella säätämällä 17 §:ssä tarkoitettu luvanvarainen toiminta suoja-alueella keskeytettäväksi, jollei sen jatkamiseen myönnetä eri lupaa. Asetuksen voimassaoloaika voi olla enintään kolme kuukautta kerrallaan, ja asetus on kumottava heti, kun tarvetta aluevalvonnan tehostamiseen ei enää ole.

Asetuksen voimassa ollessa suoja-alueella ei saa asunnolle tai vapaa-ajanasunnolle kulkemista lukuun ottamatta liikkua yleisten väylien ulkopuolella eikä ankkuroida tai pysähtyä muuten kuin pakottavasta syystä.

5 luku

Lupa-asiat

19 §

Luvan myöntäminen ja peruuttaminen

Lupa 12 §:ssä tarkoitettuun merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, 13 §:ssä tarkoitettuun maaperän tutkimiseen, 14 §:ssä tarkoitettuun ilmakuvaukseen sekä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan myönnetään, jollei toiminta vaaranna Suomen aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää.

Luvassa voidaan antaa aluevalvonnan ja luvan hakijan turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä toiminnasta ja siinä käytettävästä välineistöstä sekä toiminta-alueesta ja -ajasta.

Lupa voidaan peruuttaa, jos:

- 1) luvan saaja rikkoo lupamääräyksiä;
- 2) luvan hakija on antanut toiminnasta tai sen tarkoituksesta harhaanjohtavia tietoja lupaviranomaiselle; taikka
- 3) lupaharkintaan vaikuttavissa olosuhteissa on luvan myöntämisen jälkeen tapahtunut olennainen muutos.

20 §

Lupaviranomainen ja lupahakemus

Luvan myöntämistä 12—14 §:ssä tarkoitettuun toimintaan koskevan asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta. Luvan myöntämistä 17 §:ssä tarkoitettuun toimintaan koskevan asian käsittelee ja ratkaisee puolustusvoimien joukko-osasto.

Luvan peruuttamista koskevan asian ratkaisee pääesikunta.

Asian, joka koskee luvan myöntämistä 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan rajavyöhykkeellä tai kyseisen luvan peruuttamista, käsittelee ja ratkaisee kuitenkin rajavartiolaitoksen esikunta.

Lupahakemukseen on liitettävä selvitys toiminnasta sekä siinä käytettävistä välineistä ja laitteista.

Lupaviranomaisesta sekä luvan hakemisesta ja hakemukseen liitettävistä lupaharkinnan kannalta tarpeellisista selvityksistä samoin kuin luvan voimassaolosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Luvan maksuttomuus

Luvasta 17 §:ssä tarkoitettuun toimintaan ei peritä maksua.

22 §

Muutoksenhaku

Pääesikunnan, joukko-osaston esikunnan ja rajavartiolaitoksen esikunnan tässä luvussa tarkoitettussa lupa-asiassa tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Luvan peruuttamista koskevaa päätöstä noudatetaan valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen kiellä päätöksen täytäntöönpanoa.

6 luku

Aluevalvontaviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta

23 §

Aluevalvontaviranomaiset

Aluevalvontaviranomaisia ovat sotilas-, rajavartio-, poliisi- ja tulliviranomaiset sekä niiden aluevalvontaan määrätty virkamiehet.

Merenkulkulaitos ja Ilmailulaitos toimivat toimialallaan aluevalvontaviranomaisina, ja ne rinnastetaan 1 momentissa tarkoitettuihin aluevalvontaviranomaisiin, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Puolustusministeriö johtaa ja yhteensovittaa aluevalvontaviranomaisten toimintaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, jollei puolustusvoimien ylipäällikön toimivallasta muuta johdu.

24 §

Aluevalvontaviranomaisten tehtävät

Sotilasviranomaisten tehtävänä on huolehtia aluevalvonnan toimeenpanosta sekä aluevalvontaviranomaisten yhteistoiminnasta.

Rajavartioviranomaiset huolehtivat aluevalvonasta rajavalvontaan ja rajatarkastuksiin liittyvien tehtäviensä yhteydessä valvontaluokellaan.

Muut aluevalvontaviranomaiset osallistuvat aluevalvontaan varsinaisten tehtäviensä yhteydessä. Niiden on ilmoitettava sotilas- tai rajavartioviranomaiselle aluerikkomuksesta ja alueloukkauksesta taikka aluerikkomuksen tai alueloukkauksen uhasta sekä ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimenpiteisiin aluerikkomuksen ja alueloukkauksen estämiseksi.

25 §

Huomautus ja varoitus sekä aluevalvontaviranomaisen määräykset

Aluevalvontaviranomaisella on tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan oikeus antaa huomautus ja tarvittaessa varoitus sille, joka rikkoo tai on vaarassa rikkoa tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Jos joku 1 momentissa tarkoitettua huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta ei noudata sitä kieltä tai määräystä, jota huomautus tai varoitus koskee, aluevalvontaviranomaisella on yksittäistapauksessa oikeus:

1) määrätä suoja-alueella noudatettaviksi annettuja säännöksiä tai määräyksiä rikkova poistumaan suoja-alueelta;

2) määrätä Suomen alueella lainvastaisesti oleva vieraan valtion sotilas, sotilasosasto, sotilassajoneuvo, valtionalus tai valtionilma-alus poistumaan Suomen alueelta;

3) määrätä ajoneuvo tai alus pysäytettäväksi sekä ilma-alus laskeutumaan, jos toimenpide on tarpeen aluerikkomuksen tai alueloukkauksen estämiseksi tai selvittämiseksi;

4) määrätä ajoneuvo, ilma-alus tai alus siirrettäväksi, jos toimenpide on tarpeen aluerikkomuksen tai alueloukkauksen jatkamisen estämiseksi tai mainitun rikoksen selvittämiseksi.

26 §

Vesiliikenteen tilapäinen keskeyttäminen

Puolustusministeriö voi valtakunnan turvallisuuden kannalta välttämättömyistä syistä enintään seitsemäksi vuorokaudeksi kerrallaan kieltää vesiliikenteen sellaisella rajoitetulla Suomen aluevesien osalla, jolla aluevalvontaviranomaisen sotilaallisten voimakeinojen käyttö tai niiden käyttöön liittyvät vaikutuksiltaan merkittävät harjoitukset voivat vaarantaa vesillä liikkuvien turvallisuutta.

Ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä on kuultava merenkulkuviranomaisia. Merenkulkuviranomaiset vastaavat 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tiedottamisesta asianomaisille ja osallistuvat päätöksen toimeenpanoon.

27 §

Henkilöllisyyden selvittäminen ja henkilön kiinniottaminen

Aluevalvontaviranomaisella on tässä laissa säädettyä yksittäistä tehtävää suorittaessaan oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai, jos henkilötunnusta ei ole, syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Edellä 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla aluevalvontaviranomaisella on oikeus ottaa kiinni se,

1) joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa todennäköisesti virheellisen tiedon; taikka

2) jonka kiinniottaminen on tarpeen alueloukkauksen jatkamisen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot on saatu tai 2 momentin 2 kohdassa sanottu tarkoitus on saavutettu. Kiinni otettu on kuitenkin päästettävä vapaaksi viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta, jollei häntä pidätetä siten kuin pakkokeinolaissa (450/1987) säädetään.

Kiinni otetulle on heti ilmoitettava kiinniottamisen syy. Kiinni otetun kohtelusta säädetään tutkintavankeudesta annetussa laissa (615/1974) ja pakkokeinolaissa.

28 §

Turvallisuustarkastus

Aluevalvontaviranomaisella on 27 §:ssä tarkoitettua kiinniottamisen yhteydessä oikeus tarkastaa henkilö, jos se on välttämätöntä sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa kiinniottamisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Vaaralliset esineet ja aineet on tarvittaessa otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei palauttamiselle ole lain mukaan estettä.

29 §

Ajoneuvon ja aluksen siirtäminen

Aluevalvontaviranomaisella on oikeus siirtää ajoneuvo, ilma-alus tai alus, jos se on välttämätöntä 25 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua määräyksen panemiseksi täytäntöön.

30 §

Tekninen valvonta

Puolustusvoimilla on puolustusvoimien hallinnassa olevalla alueella sekä meren ran-

nikolla ja merellä oikeus suorittaa muuhun kuin vakituksena asuntona olevaan rakennukseen tai muutoin kotirauhan piiriin kuulvaan rakennukseen tai alueeseen kohdistuvaa teknistä valvontaa osana aluevalvontaa sekä 44 §:ssä ja rikoslain (39/1889) 17 luvun 7 b §:ssä tarkoitettujen rikosten ennalta estämiseksi, sanotuista rikoksista epäiltyjen tunnistamiseksi sekä erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi.

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan meriliikenteen tai erityisen kohteen valvonnan yhteydessä ennalta määräämättömiin henkilöihin kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä kuvan tai äänen automaattista tallentamista. Teknisessä valvonnassa syntyneet tallenteet, joita ei ole liitetty esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

Teknisestä valvonnasta merellä ja meren rannikolta merelle ei erikseen ilmoiteta. Muusta teknisestä valvonnasta ilmoitetaan sopivalla merkillä.

Rajavartiolaitoksen toimeenpanemasta teknisestä valvonnasta säädetään rajavartiolaitoksesta annetussa laissa (320/1999).

31 §

Voimakeinojen käyttö

Edellä 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla aluevalvontaviranomaisella on tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan oikeus vastarinnan murtamiseksi, henkilön kiinniottamiseksi, ajoneuvon, ilma-aluksen tai aluksen siirtämiseksi tai 25 §:ssä tarkoitettua määräyksen panemiseksi täytäntöön käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käyttämisestä päättää aluevalvontaa suorittava aluevalvontaviranomainen, jollei 33 tai 34 §:stä muuta johdu.

Hätävarjelusta ja pakkotilasta säädetään rikoslaissa.

32 §

Voimakeinojen käyttöä edeltävät toimenpiteet

Aluevalvontaviranomaisen on ennen voimakeinojen käyttämistä annettava 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu huomautus sekä varoitus voimakeinojen käyttämisestä. Varoitusta voidaan, jos se on välttämätöntä, tehostaa ampumalla varoitustuli.

Varoituksen tehostamisesta varoitustulella voi päättää aluevalvontaa suorittava virkamies.

33 §

Sotilaallisten voimakeinojen käyttö

Puolustusvoimat ja rajavartiolaitos voivat käyttää Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi tarpeellisia sotilaallisia voimakeinoja. Sotilaallisilla voimakeinoilla tarkoitetaan sotilaan henkilökohtaisen aseensa käyttöä voimakkaampaa, sotavarustein tapahtuvaa asevoiman käyttöä.

Sotilaallisten voimakeinojen käyttämisestä päättää puolustusministeriö, jollei puolustusvoimien ylipäällikön toimivallasta muuta johdu taikka 34 §:ssä toisin säädetä.

34 §

Vihamielisen toiminnan torjuminen

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen tehtävänä on ryhtyä viivytyksettä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin valtakunnan turvallisuutta välittömästi ja vakavasti vaarantavan vihamielisen toiminnan torjumiseksi. Tällöin on tarvittaessa käytettävä sellaisia sotilaallisia voimakeinoja, joita toiminnan vaarallisuus ja muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Toimenpiteeseen ryhtymisestä on pyymättä ilmoitettava puolustusministeriölle.

Vihamielisellä toiminnalla tarkoitetaan:

1) vieraan valtion oikeudettomasti Suomen alueeseen kohdistamaa tai Suomen alueella toimeenpanemaa aseellista sotilaallista toimintaa;

2) vieraan valtion aseistetun sota-aluksen tai sotilasilma-aluksen taikka vieraan valtion sotilasajoneuvon tuloa Suomen alueelle alue-

valvontaviranomaisen antamasta varoituksesta huolimatta;

3) vieraan valtion sukellusveneen tai muun vedenalaisen kulkuvälineen tuloa luvatta Suomen aluevesille muussa kuin pinta-asemassa;

4) vieraan valtion Suomen alueella oleviin, valtakunnan turvallisuuden kannalta tärkeisiin kohteisiin oikeudettomasti kohdistamaa tiedustelua ja elektronista häirintää;

5) vieraan valtion aluevalvontatehtävässä olevaan suomalaiseen valtioneuvoston tai valtionalukseen oikeudettomasti kohdistamaa elektronista häirintää;

6) sitä, että vieras valtio oikeudettomasti käyttää Suomen aluetta 1—5 kohdassa tarkoitettussa toiminnassa kolmatta valtiota vastaan.

35 §

Alerikkomuksen ja alueloukkauksen tutkinta

Aluevalvontaviranomainen huolehtii alerikkomuksen ja alueloukkauksen alustavasta selvittämisestä. Tarvittaessa asian tarkempi selvittäminen siirretään sotilas- tai rajavartiolaitosviranomaiselle.

Alerikkomuksen ja alueloukkauksen esitutinnan toimittaa poliisi taikka rajavartiolaitos siten kuin rajavartiolaitoksesta annetussa laissa säädetään.

36 §

Toimenpiteen kirjaaminen

Edellä 27 §:ssä tarkoitettusta henkilön kiinnottamisesta ja 28 §:ssä tarkoitettusta omaisuuden haltuun ottamisesta on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

37 §

Salassa pidettävien tietojen antaminen toiselle aluevalvontaviranomaiselle

Aluevalvontaviranomainen voi antaa toiselle aluevalvontaviranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tieto on tarpeen viranomaisen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

38 §

Tarkemmat säännökset toimivaltuuksien ja voimakeinojen käyttämisestä

Tarkemmat säännökset huomautuksen ja varoituksen antamisesta, tässä luvussa tarkoitettujen toimivaltuuksien ja voimakeinojen käyttämisestä sekä välineistä voimakeinoja käytettäessä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

7 luku

Erinäiset säännökset

39 §

Lupa sukellusveneen liikkumiseen muussa kuin pinta-asemassa

Muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun sukellusveneen ja vedenalaisen kulkuvälineen on Suomen aluevesillä pysyteltävä pinta-asemassa, jollei sukeltamiseen ole myönnetty lupaa.

Luvan myöntämistä ja peruuttamista koskevan asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta. Luvan myöntämisperusteita ja lupamääräyksiä sekä luvan hakemista, lupamenettelyä ja muutoksenhakua koskee soveltuvin osin, mitä 19 ja 22 §:ssä säädetään.

40 §

Kustannusten jako

Kukin aluevalvontaviranomainen suorittaa aluevalvonnasta aiheutuneet kustannukset sille valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista.

41 §

Haitan ja vahingon korvaaminen

Alueen omistajalle tai haltijalle maksetaan käyvän hinnan mukainen korvaus haitasta ja vahingosta, joka tälle on aiheutunut 17 §:n 1 momentissa tarkoitettusta rajoituksesta.

42 §

Viranomaissovimukset kansainvälisestä yhteistoiminnasta

Toimivaltainen ministeriö voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tehdä aluevalvonnan käytännön toimeenpanoon liittyviä tavanomaisina pidettäviä teknisluonteisia yhteistyösopimuksia Suomen naapurivaltioiden ja Itämeren rantavaltioiden aluevalvonnasta vastaavien viranomaisten kanssa, jollei sopimukseen liity merkittäviä ulko- tai turvallisuuspoliittisia näkökohtia.

43 §

Puolueettomuusmääräykset

Keskenään sodassa oleviin vieraisiin valtioihin sovellettavista puolueettomuusmääräyksistä säädetään erikseen.

44 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan

1) harjoittaa 12—14 §:ssä tarkoitettua toimintaa ilman 19 §:ssä säädettyä lupaa,

2) harjoittaa 17 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa ilman 19 §:ssä säädettyä lupaa,

3) ankkuroi suomalaisiin merikarttoihin merkittyjen ankkuripaikkojen ulkopuolelle suoja-alueella muulla kuin huviveneellä ilman 19 §:ssä säädettyä lupaa,

4) liikkuu ilman 19 §:ssä säädettyä lupaa suoja-alueella olevalla yleisellä vesialueella yleisen väylän ulkopuolella 100 metriä lähempänä puolustusvoimien käytössä olevaa maa-aluetta, jolle maihinnousu on lain nojalla merkitty kielletyksi,

5) jättää noudattamatta 18 §:ssä tarkoitettua asetuksen säännöksen lain 17 §:ssä tarkoitettua toiminnan keskeyttämisestä suoja-alueella,

6) liikkuu, ankkuroi tai pysähtyy suoja-alueella 18 §:n 2 momentin vastaisesti

18 §:ssä tarkoitettua asetuksen ollessa voimassa,

7) jättää noudattamatta aluevalvontaviranomaisen 25 §:n 2 momentin nojalla antaman määräyksen,

8) liikkuu sukellusveneellä Suomen aluevesillä muussa kuin pinta-asemassa ilman 39 §:ssä säädettyä lupaa, tai

9) rikkoo 19 tai 39 §:n nojalla myönnettyä luvassa annettuja lupamääräyksiä, on tuomittava *aluerikkomuksesta* sakkoon. Alueloukkauksesta säädetään rikoslain 17 luvun 7 b §:ssä.

45 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Voimaantulo

46 §

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan:

1) puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain (402/1974) 2 a §, sellaisena kuin se on laeissa 572/1988 ja 1045/1997;

2) 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun ilmailulain (281/1995) 79 § ja 89 §:n 19 kohta;

3) eräiden alueiden ja kohteiden ilmakuvauksesta 11 päivänä lokakuuta 1993 annettu asetus (858/1993);

4) Suomenlinnan linnoituksesta ja linnoituspiiristä 25 päivänä tammikuuta 1929 annettu asetus (18/1929) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

rikoslain 17 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, ja
lisätään 17 lukuun uusi 7 a ja 7 b § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

7 §

Valtionrajarikos

Valtionrajarikoksesta ei tuomita ulkomaalaista, joka 1 momentissa tarkoitetun teon johdosta käännytetään tai karkotetaan maasta, eikä ulkomaalaista, joka pakolaisuuden perusteella hakee turvapaikkaa tai oleskelulupaa Suomessa.

7 a §

Lievä valtionrajarikos

Jos valtionrajarikos, luvattoman oleskelun tai liikkumisen lyhytaikaisuus, kielletyn toimen laatu taikka muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava *lievästä valtionrajarikoksesta* sakkoon.

Mitä 7 §:n 2 momentissa säädetään, koskee myös 1 momentissa tarkoitettua tekoa.

7 b §

Alueloukkaus

Vieraan valtion sotilas taikka vieraan valtion valtionaluksen tai valtionilma-aluksen päällikkö, joka

1) rikkoo aluevalvontalakia (/) sen 44 §:ssä tarkoitetulla tavalla,

2) rikkoo aluevalvontalain 4—9 §:n säännöksiä Suomen alueelle tulosta ja maassa oleskelusta tai

3) rikkoo aluevalvontalain 10 §:n nojalla myönnettyssä luvassa annettuja lupamääräyksiä,

on tuomittava *alueloukkauksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Alueloukkausta koskevassa asiassa syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta ja tuomioistuinin rangaistuksen tuomitsematta, jos alueloukkaus on saatu välittömästi keskeytetyksi tai jos siihen syyllystynyt on teon vuoksi käännytetty tai karkotettu maasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

ulkomaalaislain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 22 päivänä helmikuuta 1991 annetun ulkomaalaislain (378/1991) 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 537/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 a §

lisäksi voimassa, mitä aluevalvontalaissa
(/) säädetään.

Suhde muihin lakeihin

— — — — — Tämä laki tulee voimaan päivänä
Vieraan valtion sotilaan maahantulosta on kuuta 20 .

Laki

ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-asetlain (1/1998) 17 §:n 10 kohta seuraavasti:

17 §

Soveltamisalaa koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske:

— — — — —
10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista ja

hallussapitoa, jos toiminta perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen (SopS 65/1997) tai muuhun kansainväliseen rauhanturvaamistehävään taikka jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (/) nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 21 päivänä kesäkuuta 2000

